

Стоянович Душан Драготинович,

аспірант кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, e-mail: kafedrapa@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0004-8329-723X>

Stoianovych Dushan Drahotynovych,

PhD student, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Frometivska str., 2, e-mail: kafedrapa@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0004-8329-723X>

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ОБСТАВИН У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Анотація. Наголошено, що здійснення ефективного захисту населення та територій в умовах надзвичайних обставин, подолання їх негативних наслідків вимагає злагодженого функціонування всіх складових механізму публічного управління, чіткого розмежування компетенції органів публічної влади різних рівнів як державного, так і регіонального. У цьому підрозділі планується здійснити характеристику та оцінити організаційну складову сучасного механізму публічного управління в умовах надзвичайних обставинах, захист населення та територій від надзвичайних обставин, виявити її недоліки для подальшого формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо їх подолання.

Органи публічної влади (посадові особи) виконують свої повноваження не лише у звичних, повсякденних умовах, а й в умовах надзвичайних обставинах різного характеру. До таких обставин належать ліквідація наслідків надзвичайних обставин природного та техногенного характеру, попередження, припинення та ліквідація порушень громадського порядку, припинення масових заворушень у населених пунктах, пошук та ліквідація терористичних груп тощо.

В умовах збереження загроз виникнення надзвичайних обставин природного та техногенного характеру, соціального та воєнного походження, в тому числа внаслідок зміни клімату, лісових пожеж, повеней, інженерно-технічної та транспортної інфраструктури, занесення та розповсюдження небезпечних інфекційних захворювань, особливого значення набувають проблеми, пов'язані зі збільшенням дискреційних повноважень органів публічної влади в рамках особливих правових режимів, які запроваджуються з метою підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів та спеціальних служб з протидії злочинності.

Підкреслено необхідність нормативно-правового забезпечення як самої діяльності органів публічної влади за надзвичайних обставин, так і створення законодавчої бази, що регулює суспільні відносини в умовах надзвичайних обставин. Ці законодавчі передумови сприятимуть досягненню поставлених перед органами публічної влади цілей, а також виконанню поставлених завдань.

Ключові слова: організаційний механізм, публічне управління, надзвичайні обставини, євроінтеграція, національна безпека.

THE ORGANIZATIONAL MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION UNDER EXTRAORDINARY CIRCUMSTANCES IN MODERN UKRAINE

Abstract. It is emphasized that the implementation of effective protection of the population and territories in conditions of extraordinary circumstances, overcoming their negative consequences, requires the coordinated functioning of all components of the public administration mechanism, a clear demarcation of the competence of public authorities at different levels, both state and regional. In this subsection, it is planned to characterize and evaluate the organizational component of the modern mechanism of public administration under emergency conditions, the protection of the population and territories from emergency conditions, to identify its shortcomings for the further formulation of scientifically based proposals to overcome them.

Public authorities (officials) exercise their powers not only in ordinary, everyday conditions, but also in extraordinary circumstances of various nature. Such circumstances include liquidation of the consequences of natural and man-made emergencies, prevention, termination and liquidation of violations of public order, cessation of mass riots in populated areas, search and liquidation of terrorist groups, etc.

In the conditions of preservation of the threat of emergency situations of natural and man-made nature, of social and military origin, including as a result of climate change, forest fires, floods, engineering and technical and transport infrastructure, the introduction and spread of dangerous infectious diseases, the problems of associated with the increase of discretionary powers of public authorities within the framework of special legal regimes, which are introduced with the aim of increasing the effectiveness of law enforcement agencies and special services for combating crime.

The necessity of regulatory and legal support for both the activities of public authorities under extraordinary circumstances and the creation of a legislative framework regulating public relations under extraordinary circumstances is emphasized. These legislative prerequisites will contribute to the achievement of the goals set for the public authorities, as well as the fulfillment of the assigned tasks.

Key words: organizational mechanism, public administration, extraordinary circumstances, European integration, national security.

Постановка проблеми. В рамках надзвичайного законодавства в основу формування таких цілей лягло уявлення про безпеку (національну безпеку), у якій законодавець виділив чотири ключові складові – безпеку особистості, громадську безпеку, безпеку держави та екологічну безпеку, а також можливі й інші види безпеки, що передбачені законодавством.

До системи забезпечення національної безпеки входять сили та засоби органів публічної влади, що застосовуються в особливих умовах відповідно до завдань, покладених на них правовими актами надзвичайного законодавства.

Встановлений у надзвичайному законодавстві суворий пріоритет закону над усіма підзаконними актами означає самостійність дій органів публічної влади з реалізації Конституції та законів України у встановлених межах та в межах яких здійснюються суб'єктивні права та обов'язки, а також у межах наданої компетенції щодо видання підзаконних нормативно-правових актів.

Слід зазначити, що успішне виконання завдань в умовах надзвичайних обставин пов'я-

зано з належною організацією механізму взаємовпливу зі структурними підрозділами інших регіональних (територіальних) органів виконавчої влади, найважливішими елементами якого є правові норми, що регулюють (визначають) обсяг та зміст компетенції, її адекватність при розподілі виконання завдань та функцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій відображені в дисертаційних роботах вчених: С. Бєлай, І. Ілляшенко, Г. Іщенко, Н. Клименко, М. Куценко, С. Марова, В. Одинець, А. Терент'єва, В. Тищенко, О. Труш та ін. Актуальність даної проблематики особливо виросла в умовах повномасштабного вторгнення.

Метою статті є вдосконалення методологічного забезпечення організаційного механізму публічного управління в умовах надзвичайних обставин у сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Основною метою діяльності органів публічної влади в умовах надзвичайних обставин є відкритість структури організації публічних органів, що покликані

забезпечити захист особи, суспільства та самої держави, а також компетенції органів публічної влади та управління, їх повноважень за надзвичайних обставин.

На сьогодні органи публічного управління покликані забезпечувати безпеку населення в умовах надзвичайних обставин та включає досить великий комплекс задіяних у цій сфері міністерств, інститутів та організацій, що діють задля забезпечення необхідного рівня безпеки. Така система включає політичну, економічну, наукову, технічну, правову, соціальну та інші сфери.

Необхідність добре злагодженого, чіткого в усіх сферах та галузях діяльності апарату публічного управління визнавалася на всіх етапах розвитку держави. Не применшується його значення й у сучасних умовах, особливо у питаннях формування та реалізації політики в умовах надзвичайних обставин.

Так, до загальних суб'єктів, що забезпечують реалізацію обставин надзвичайного характеру, належать ті суб'єкти, які визначають стратегію публічного управління й засади внутрішньої політики держави та, відповідно, мають певні скоординовані повноваження, що здійснюють вирішення як конституційних, так й законодавчо затверджених завдань стратегічного характеру у означеній сфері, а також втілюють публічну політику для гарантування внутрішньої безпеки.

До спеціальних суб'єктів, що забезпечують реалізацію обставин надзвичайного характеру, слід віднести воєнізовані правоохоронні органи – Службу безпеки України, Державну прикордонну службу України, а також Міністерство внутрішніх справ України й інші органи.

Керівництво органами управління, що відповідальні за реалізацію заходів в умовах надзвичайних обставин, здійснює Президент України. Він визначає стратегію реалізації заходів в умовах надзвичайних обставин, контролює і координує діяльність органів, що відповідальні за реалізацію заходів в умовах надзвичайних обставин, приймає оперативні рішення тощо. Відповідно до Конституції України, Президент України у сфері забезпечення захисту населення в умовах надзвичайних обставин:

– забезпечує суверенітет, державну незалежність, територіальну цілісність, національну безпеку. У разі виникнення зовнішніх або внутрішніх конфліктів Президент України має право з метою їх врегулювання залучати відповідні військові формування та правоохоронні органи;

– звершує керівництво в сфері оборони, безпеки країни. У відповідності до законодавчого

акту «Про Раду національної безпеки і оборони України» [7], на Президента України покладається здійснення керівництва Радою національної безпеки і оборони України, що є погоджувальним та координаційним органом у сфері забезпечення національної безпеки, зокрема, реалізації надзвичайних обставин. У разі виникнення обставин надзвичайного характеру велика частина повноважень щодо координації та контролю діяльності органів виконавчої влади переходить саме до очолюваної Президентом Ради національної безпеки та оборони;

– в разі оголошення війни та збройної агресії вносить подання до ВРУ, затверджує рішення для використання Збройних Сил України й інших спеціальних формувань;

– уповноважений приймати відповідне рішення про часткову чи загальну мобілізацію, введення воєнного стану в державі або ж на окремих територіях у випадку, коли існує небезпека нападу та/або становить небезпеку державної незалежності України;

– у випадку нагальної необхідності може прийняти рішення про введення в Україні чи/або на окремій місцевості надзвичайного стану, а також може оголосити за необхідності окремі території зонами екологічної ситуації надзвичайного характеру із наступним схваленням таких рішень Верховною Радою України (Конституція України, 1996)

Як зазначають С. Пушкаренко та А. Фальковський, «специфічність інституту Президента України полягає в тому, що він виступає, з одного боку, інституційною формою посту глави держави, який вже за визначенням посідає найвище місце в ієрархії інститутів влади, а з другого – втілює в собі характерні особливості й функціональні ознаки органу державної влади, беручи до уваги інституційний характер системи організації останньої. ... Президент є органом держави, що представлений громадянином України, конституційно наділений відповідними державно-владними повноваженнями для реалізації визначених завдань і функцій, який входить до єдиної системи органів державної влади України і діє відповідно до встановлених правових норм» (Пушкаренко, Фальковський, с. 137).

На час дії воєнного стану ніяким чином не можуть бути припинені повноваження – Президента України, законодавчого органу, Кабінету Міністрів України, а також тих органів, підрозділи яких проводять контррозвідальну діяльність (Про правовий режим воєнного стану, 2015).

До повноважень Верховної Ради України за надзвичайних обставин, належить:

– прийняття законів та інших законодавчих актів з питань реалізації заходів в умовах надзвичайних обставин, що визначають діяльність саме тих органів публічної влади, які безпосередньо здійснюють забезпечення як внутрішньої так і зовнішньої безпеки країни у всіх сферах життєдіяльності, забезпечують безпеку особистості та суспільства у цілому;

– визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики. Так, ВРУ проводиться системний аналіз ситуації у державі щодо забезпечення безпеки людини, суспільства і держави, за результатами якого органам влади даються відповідні рекомендації, опрацьовуються рекомендації щодо політичного і правового забезпечення реалізації внутрішньої політики держави у сфері забезпечення внутрішньої безпеки; розглядаються проекти національних та загальнодержавних програм з питань внутрішньої безпеки, даються пропозиції щодо внесення змін у чинне законодавство тощо;

– затвердження загальнодержавних програм, що спрямовані на розвиток економічного, наукового, соціального, технічного характеру розвитку;

– оголошення, відповідно до подання Президента України, стану війни, укладення миру, затвердження рішення Президента України у випадку війни щодо використання Збройних Сил України, інших спеціальних військових утворень в випадку військової агресії проти держави;

– схвалення (затвердження) структури, функцій та чисельності спеціальних військових формувань, що створені відповідно до законодавчих актів України, Міністерства внутрішніх справ України;

– схвалення на протязі дводенного терміну із початку звернення Президента України указів – введення надзвичайного чи/або воєнного стану в країні чи на окремих місцевостях (територіях), про мобілізацію та оголошення окремих територій зонами екологічної надзвичайної ситуації.

Законодавчий орган України у відповідності до Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» у випадку введення надзвичайного стану в країні або ж на окремих територіях забезпечує прийняття рішення про продовження сесії чи роботи пленарних засідань на протязі всього періоду дії обставин надзвичайного характеру.

У разі видання у міжсесійний період Указу Президента України щодо введення надзвичайного стану, що має дію на всій території держави або на окремій території (місцевості), парламент збирається протягом дводенного терміну без скликання, працює в сесійному режимі (Про правовий режим воєнного стану, 2015).

Кабінетом Міністрів України здійснюється подання про оголошення зоною з надзвичайної екологічної ситуації окремої території. Підставою для такого подання є пропозиція від центрального органу влади (до сфери якого віднесені питання, які стосуються екологічної безпеки, обласних, міських державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування) чи з власної ініціативи (Про зону надзвичайної екологічної ситуації, 2000).

Розкриваючи питання спеціальних суб'єктів, варто зазначити, що до цієї групи суб'єктів ми відносимо органи публічної влади як загальної компетенції, так і ті, що спеціально створені для виконання функцій щодо забезпечення захисту населення від негативного впливу за будь-яких надзвичайних обставин та реалізації заходів за умов надзвичайних обставин (Міністерство внутрішніх справ, Міністерство оборони, Державна служба України з надзвичайних ситуацій та інші). Усі спеціальні суб'єкти можна об'єднати в певну систему, що здатна виконувати зазначені функції.

Міністерство внутрішніх справ України (МВС України) – центральний орган виконавчої влади, а його діяльність скеровується та координується Кабінетом Міністрів України.

МВС України покликане забезпечувати формування державної політики щодо охорони прав, свобод людини, а також інтересів суспільства й держави, забезпечувати дотримання умов безпеки та правопорядку, належне надання поліцейських послуг; здійснення захисних функцій кордону держави, а також охорони суверенних прав країни (Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України, 2015).

Враховуючи таку розгалужену діяльність МВС України, ми зосередимося тільки на його діяльності щодо організаційно-правового аспекту публічного управління в умовах надзвичайних обставин.

Основним завданням МВС у цьому напрямі є забезпечення та реалізація державної політики в умовах надзвичайних обставин є: підготовка проектів законів та інших правових актів, що належать до сфери діяльності; погодження законодавчих актів, що надходять від міністерств та інших центральних органів влади, займається підготовкою висновків та пропозицій до проектів законодавчих актів, що подаються до ВРУ іншими суб'єктами; здійснює підготовку проектів державних програм з питань у сфері безпеки; здійснює безпосередню участь в забезпеченні публічної безпеки, порядку, охорони державного кордону; проводить спостереження стану публічної безпеки, правопорядку в країні; вивчає

та робить узагальнені висновки щодо результатів ефективності роботи центральними органами виконавчої влади, роботу яких координує Міністр (Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України, 2015).

До функціональної компетенції органів публічної влади в умовах надзвичайних обставин необхідно також віднести Державну службу України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) – центральний орган виконавчої влади, компетенція та діяльність схвалюється й скоординується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ (Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, 2015).

До фундаментальних завдань цього органу слід віднести впровадження державної політики щодо захисту людей та територій в умовах надзвичайних обставин, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних обставин (рятування, забезпечення пожежної, техногенної безпеки, здійснення діяльності аварійних та рятувальних служб, а також сюди входить гідрометеорологічна діяльність) (Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, 2015).

На Національну поліцію України покладено завдання забезпечення послуг, що спрямовані на допомогу людям та потребують необхідної допомоги внаслідок обставин надзвичайного характеру. Національна поліція здійснює відповідне забезпечення у відповідності до законів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної ситуації екологічного характеру в разі їхнього проголошення на всій території держави чи на окремих місцевості.

Державна прикордонна служба України бере участь у межах своїх повноважень у виконанні завдань територіальної оборони, втілюваних на дотримання правового режиму надзвичайного й воєнного стану; бере участь у проведенні заходів з реагування на надзвичайні обставини техногенного та природного характеру; інформує відповідні територіальні органи центральних органів виконавчої влади та місцеві органи про події надзвичайного характеру на кордоні держави, контрольованих прикордонних районах, у місцях пункту пропуску (контролю) крізь державний кордон України, пунктах контролю (в'їзд-виїзд).

До органів змішаної компетенції за умов надзвичайних обставин належать органи, які здійснюють функції у певній сфері або контролюють одне чи декілька питань за умов надзвичайних обставин, але це не є їхнім основним видом діяльності. До таких органів відносять:

Міністерство оборони України, яке організовує через Генеральний штаб Збройних Сил залучення Збройних Сил до ліквідації наслідків надзвичайних обставин та здійснення у межах повноважень, передбачених законом, заходів щодо забезпечення екологічної безпеки в Збройних Силах.

Генеральний штаб Збройних Сил України за умов правового режиму воєнного стану в межах своїх функціональних обов'язків здійснює безпосередню участь щодо підготовки проекту типового плану заходу затвердження та реалізації правового режиму воєнного стану в країні чи/або окремих місцях; проводить організацію з підготовки та здійснення керівництва Збройними Силами України, іншими частинами (органами) інших військових спеціальних формувань, правоохоронних органів в умовах здійснення ними відповідних заходів правового режиму воєнного стану; займається організаційними питаннями щодо діяльності військових адміністрацій, керівництва видів Збройних Сил України, оперативних командувань, а також командувань військових об'єднань й частин Збройних Сил України на місцевості, де вводиться воєнний стан; здійснює розроблення, внесення для розгляду Радою національної безпеки і оборони України відповідних пропозиції для долучення інших формувань військового та правоохоронного спрямування для застосування своєрідних заходів правового режиму воєнного стану (Про правовий режим воєнного стану, 2015).

Слід зазначити про повноваження військових адміністрацій на відповідній території в умовах правового режиму воєнного стану, що полягають в наступному: здійснення відповідних заходів щодо правового режиму воєнного стану; ефективне використання ресурсів (фінансових, природних, трудових); складання та схвалення місцевого бюджету, і відповідно, внесення змін до бюджету та його виконання; здійснення сприяння в організації призову осіб на строкову військову (або альтернативну (невійськову) службу, їхня мобілізація, підготовка молоді для служби в Збройних Силах, а також забезпечення організації навчальних або ж спеціальних військових зборів; здійснювати сприяння в організації виробництва, поставок до війська організаціями (підприємствами), які перебувають у комунальній власності, замовлених відповідно до потреб послуг та продукції; заходи для забезпечення відповідних умов для ефективного функціонування пунктів пропуску через кордон; здійснення посиленої охорони надважливих об'єктів економіки й об'єктів, що здійснюють забезпечення життє-

діяльності населення; державні військові адміністрації в населених пунктах реалізують надані повноваження органів влади, делеговані органам місцевого самоврядування у відповідності до законодавства України тощо (Про правовий режим воєнного стану, 2015).

Районні та обласні військові адміністрації забезпечують на належній територіальній місцевості, поруч із дорученнями місцевих державних адміністрацій, доручення щодо застосування, здійснення відповідних заходів правового режиму воєнного стану, а обласні й районні, військові адміністрації, що створені у зв'язку з нескликанням сесії районної чи обласної ради у зазначені відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» терміни, теж втілюють інші повноваження – ухвалення у межах, визначених законодавчо, рішень щодо захисту населення та територій в умовах надзвичайних обставин, а також усунення цих наслідків, боротьби з епідеміями й стихійними лихами та ін.

Служба безпеки України сприяє дотриманню режиму воєнного та надзвичайного стану в випадку їх оголошення та займається ліквідацією цих наслідків (аварій, катастроф різного роду, стихійного лиха, епідемій та інших обставин надзвичайного характеру.

Є й інші органи публічної влади, на які безпосередньо не покладено функції здійснення контролю в умовах надзвичайних обставин, однак вони можуть контролювати певні етапи або дії в даних умовах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Система публічного управління під час дій в особливих умовах надзвичайних обставин – це комплекс органів публічного управління, призначених для ефективного управління в особливих умовах, який формують: оперативні штаби Національної поліції, штатні штаби військових частин Національної гвардії України, а також штаби інших органів (підрозділів), що залучаються до дій в особливих умовах.

Об'єктивна необхідність створення зазначеної системи зумовлена складністю виконання завдань за швидкої зміни оперативної обстановки, концентрації сил і засобів, що належать різним галузевим службам. Постає необхідність координації їхніх дій, а також реалізації в стислі строки значного обсягу управлінських функцій. У цій обстановці слід забезпечити максимальну централізацію управління, швидкість підготовки, прийняття та виконання рішень.

У необхідних випадках може бути створено об'єднаний оперативний штаб – міжвідомчий

орган управління, призначений для координації дій органів, установ, закладів освіти, з'єднань і військових частин Міністерства оборони, Державної прикордонної служби, Національної гвардії, Служби безпеки України тощо.

Аналізуючи сучасне українське надзвичайне законодавство, ми дійшли висновку, що в системі органів, що здійснюють управління в умовах надзвичайних обставин, органи місцевих державних адміністрацій відіграють важливу роль у реалізації політики в цій галузі.

З огляду на вищезазначене можна дійти висновку, що регулювання в умовах надзвичайних обставин здійснюється відповідними органами виконавчої влади та їх підрозділами, і спрямоване на забезпечення належного функціонування відповідної системи.

Таким чином, для реалізації поставлених завдань у сфері захисту населення та територій в умовах надзвичайних обставин Конституція України та національні закони України наділяють Президента України та вищий орган виконавчої влади конкретними повноваженнями.

Однак, як показало дослідження, деякі особливості сучасних загроз і небезпек, потребують деталізації в системі органів публічної влади і, перш за все, безпосередньо беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайних обставин.

Дослідження організаційної складової механізмів публічного управління в умовах надзвичайних обставин показало, що одним із проблемних питань залишається структура управління міністерств, яка здійснює виконавчо-розпорядчі функції безпосередньо, практично виконуючи вимоги вищих органів публічної влади. Ця діяльність повністю спрямована на виконання законів, інших нормативно-правових актів, які регламентують питання життя населення і, як показало наше дослідження, так само потребують вдосконалення.

Насьогодні система органів публічної влади в умовах виникнення надзвичайних обставин існує на деталізованій правовій базі з урахуванням принципу поділу влади, цілей, рівня та обсягу розв'язуваних завдань. Організаційна основа органів публічної влади в умовах надзвичайних обставин будується на організаційному та процесному рівнях з урахуванням вимог законів та виходячи з надзвичайних обставин, що складаються. Однак, як в організаційній, так і в правовій площині ця діяльність нині потребує вдосконалення та розвитку.

За умов надзвичайних обставин органи публічної влади покликані діяти в умовах негайного

реагування та дій, які здійснюють попередження та ліквідацію надзвичайних обставин, що є основою запровадження надзвичайного стану. Компетенція органів публічної влади щодо запровадження надзвичайних обставин має бути детально визначена у законодавстві.

Проведений аналіз дослідження з питань функціональної структури публічного управління в умовах надзвичайних обставин демонструє, що однією з найважливіших складових цього процесу є організація управління й скоорегована міжвідомча координація реагування, бо їхній вплив зростає сумірно тому масштабу обставин надзвичайного характеру, складності обстановки, збільшеності кількості залучених сил та потреби в матеріальних засобах. Чим більший масштаб має надзвичайна обставина, тим вищі вимоги до організації управління і тим більший кінцевий результат ліквідації наслідків, що може виникнути за умов надзвичайних обставин залежить від ефективності управління. Управління повинно забезпечувати ефективне застосування людських ресурсів аварійно-рятувальних і мобільних формувань, розподіл наявних і залучених матеріальних ресурсів у процесі ліквідації комплексних наслідків надзвичайних обставин соціального, природного, воєнного і техногенного характеру, фактів введення надзвичайного та воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: _____

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Пономаренко Г. О. Управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: адміністративно-правові засади : моногр. Х. : Видавець Вapнapчук Н. М. 2007. 448 с.
3. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1052. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>
5. Про зону надзвичайної екологічної ситуації : Закон України від 13 лип. 2000 р. № 1908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>

6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
7. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Пушкаренко С., Фальковський А. Інституціональна складова частина механізму захисту прав людини. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. *Політичні науки та публічне управління*, (2(62)), С. 136–141.
9. Semenets-Orlova, Inna, et al. Information Exchange and Communication Infrastructure in the Public Sector. In: *CMiGIN*. 2019. P. 519–529.

REFERENCES: _____

1. Konstytutsiia Ukrainy : pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141.
2. Ponomarenko H. O. Upravlinnia u sferi zabezpechennia vnutrishnoi bezpeky derzhavy: administratyvno-pravovi zasady : monohr. Kh.: Vydavets Vapnarchuk N. M. 2007. 448 s.
3. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 hrudnia 2015 roku № 1052. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text>
4. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 zhovtnia 2015 roku № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>
5. Pro zonu nadzvychainoi ekolohichnoi sytuatsii : Zakon Ukrainy vid 13 lyp. 2000 r. № 1908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>
6. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu : Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2015 roku № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
7. Pro Radu natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 5 bereznia 1998 roku № 183/98-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Pushkarenko S., Falkovskiy A. Instytutsionalna skladova chastyna mekhanizmu zakhystu prav liudyny. Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. *Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, (2(62)), S. 136–141.
9. Semenets-Orlova, I., Halytska, N., Klochko, A., Skakalska, I., & Kosyuk, N. (2019). Information Exchange and Communication Infrastructure in the Public Sector. In *CMiGIN* (pp. 519–529).